

Republikens president Sauli Niinistös hälsning vid 70-årsjubiléet för Förbundet för de stupades anhöriga den 17 maj 2015

Försvarsmaktens överbefälhavare, fältmarskalk Mannerheim bestämde år 1940 att den tredje söndagen i maj skulle firas som en gemensam religiös minnesdag för att hedra de hjältar som stupat i kriget och alla dem som på båda sidorna offrat sina liv för sin övertygelse år 1918. I dag hedrar vi på denna dag även finländska soldater som har stupat i fredsbevarar- och krishanteringsuppgifter.

I vår har det förflutit 70 år sedan Finland senast förde krig. Vinterkriget, fortsättningskriget och Lapplandskriget lämnade sina spår i varje finländsk familj, by och stad. De som offrade sitt liv på slagfälten var de som betalade det högsta priset för fosterlandet och för kommande generationers frihet. För att hedra deras minne har man i dag än en gång med en känsla av djup vördnad lagt ned kransar på hjältegravarna i hela Finland. Det finska folket glömmet dem aldrig.

Finland fick betala ett högt pris för sin frihet, ett pris som hela folket betalade. De som blev permanent invalidiserade på fronten fick bära krigets spår genom hela livet, och detta kan aldrig gottgöras dem. Också kvinnor, barn och åldringar genomlevde krigets alla stunder i kamp för sitt fosterland och sin överlevnad.

Sjuttio år senare för vi en diskussion om krigets betydelse för den enskilda vanliga människan, och om hur spåren efter kriget fördes över till följande generationer. Krigsförloppet, striderna och frontförflyttningarna får en helt ny dimension när man utöver krigsläror lägger till den vanliga människans självupplevda känslor.

I Finland finns det familjer där inte en enda av familjens män aldrig någonsin återvände från kriget. Döden var ständigt närvarande överallt och blandades med rädslan för att ödet skulle göra att man själv berördes av döden. Man förberedde sig på brev som skulle komma och höll utkik efter prästens ankomst till gården. Sorgebudet är likadant i dag som under krigsåren. Det berör många och sårar samtidigt alla. Sorgebudet har sina egna offer, mödrar och fäder, makor och makar, barn, far- och morföräldrar systrar och bröder, vänner.

För oss finländare har det väl alltid varit svårt att tala om döden och förlusten av en nära anhörig. Under krigstiden levde många familjer i tystnad ännu långt efter krigets slut. Kanske det inom denna tystnad ändå fanns stunder då det kändes lättare, eller kanske arbetet och utmattningen förde människorna framåt, så att det inte fanns tid för att stanna upp och för att tala. Kriget söndrade varje familj och följde dem som en lång skugga. Det fanns osäkerhet och otrygghet, och mycket lidande. Kanske det skulle ha hjälpt att dela med sig av erfarenheterna, men det finns än i dag mycket som inte berättats och mycket som för evigt och helt kommer att förbli osagt.

Trots sorgen, oron och tröttheten var man hemma tvungen att gripa sig an det arbete som blivit kvar efter dem som dragit ut i krig. Man måste lära sig nya färdigheter och sätt att klara sig. De unga krigsänkorna bar ensamta ansvaret för sina familjer, och fastän många stod på gränsen till utmattning ville de inte klaga. Man ansåg det inte lämpligt att sörja det egna ödet när det fanns de som vilade i hjältegravarna. Man fick hjälp av närstående och statsmakten, och vapenbröderna byggde kanske en ny stuga i stället för den gamla. Men till och med i stunder av gemenskap blev änkan ofta ensam med sina tankar.

Barnen led mer av kriget än de vuxna. För barnen innebar kriget kaos och otrygghet: det kunde betyda att de skiljdes från sina föräldrar, förlorade sina hem eller konfronterades med döden. Samtidigt finns det inga gränser för barns kreativitet och uppfinningsförmåga när det gäller att utveckla överlevnadsstrategier. Kriget fostrade den tidens barn till arbetsamhet och disciplin. Inte såg man så mycket efter dem, självständighet sågs som en dygd och man räknade med att barnen nog klarar sig. Barnen å sin sida kände på sig vilken börda kriget var för de tigande vuxna och tog så småningom den bördan på sig själva. Denna generation av ansvarstagare finns bland oss än i dag, och det är deras tysta gärning vi har att tacka för skapandet av vår välfärd.

Efter kriget fanns det i Finland mer än 50 000 föräldralösa barn. Deras saknad är oändlig och minnet av far eller mor – eller vardera – är deras dyrbaraste skatt. De värnar om det minnet med hjälp av fotografier och brev från fronten och berättelser som berättas om och om igen. Många förlorade sin far i kriget utan att någonsin ha fått träffa honom, men känslan av att ha haft en far fanns där ändå. De krigsvärnlösas liv var ingen dans på rosor, barnen fick utstå mobbning och ensamhet. Till de värdefullaste formerna av frivilligverksamhet som då uppstod hörde

krigsfadderverksamheten, som lyckligtvis väldigt många både i Finland och också i utlandet deltog i.

I dag är det många som besöker hjältegravar runt om i Finland. Den korta stund vi dröjer vid gravstenen är privat, men samtidigt ser vi det som ett nationellt hedersuppdrag att värna om minnet av dem som stupade i kriget. Att Finland såg till att de som gett sitt liv för fosterlandet hämtades hem till vila i hembygdens hjältegrav har därför varit viktigt inte bara för de anhöriga utan också med tanke på hur vi förstår och värdesätter hela nationens gemensamma historia. Detta hedersarbete fortsätter alltjämt. Att få en närstående hem, om så efter flera årtionden, ger de anhöriga den tröst och klarhet de längtat efter.

Festligheterna kring självständigheten i Finland är ofta allvarstygda, eftersom vi har fått betala ett så högt personligt pris för den. Vi har emellertid alla orsak att vara glada och stolta över vad vi tillsammans har fått till stånd. Om två år fyller Finland hundra år. Under varje år av självständigheten har vi gjort det som vid varje tillfälle har krävts för att bygga vårt fosterland. Tillsammans har vi gjort Finland till ett land som hör till de mest framgångsrika i världen och där det är gott för alla att leva.

I dag firar vi också 70-årsjubiléet för Förbundet för de stupades anhöriga. Förbundet har under årtiondenas lopp gjort ett oersättligt arbete och gett många människor värdefull hjälp med att klara sig i vardagen. Till förbundets största insatser under den senaste tiden hör att vi i Finland år 2014 äntligen fick ett särskilt krigsvärnlöshetsmärke.

Jag önskar er alla en god fortsättning på de stupades dag, och gratulerar samtidigt Förbundet för de stupades anhöriga med anledning av 70-årsjubiléet!

<http://www.presidentti.fi/public/default.aspx?contentid=326989&nodeid=44807&contentlan=3&culture=sv-FI>